Миськів Любов. Податкове стимулювання інвестиційної діяльності аграрних підприємств україни. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2026. Випуск 2. С. 76-85.
DOI: https://doi.org/10.35774/ibo2026.02.076

УДК 336.22:330.322:631.11
JEL Classification: H25, Q14, E22

Миськів Любов
канд. екон. наук, доцент кафедри обліку та оподаткування
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна
E-mail: liubov.myskiv@nubip.edu.ua
ORCID: 0000-0002-4818-5468

ПОДАТКОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Анотація

Вступ. *Метою досліджень було поглиблення теоретичних положень і розроблення практичних напрямів удосконалення податкового стимулювання інвестиційної діяльності аграрних підприємств України.*

Інвестиційна діяльність є визначальною передумовою відновлення виробничого потенціалу, технологічної модернізації та підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств, особливо за значних втрат, спричинених повномасштабною війною. За цих умов важливого значення набуває податкове стимулювання, здатне через цільові податкові інструменти розширювати внутрішні джерела фінансування та спрямовувати ресурси на відновлення, технологічне оновлення й довгостроковий розвиток аграрного виробництва.

Методи. *Методологічну основу дослідження становили системний і комплексний підходи до вивчення податкового стимулювання інвестиційної діяльності аграрних підприємств. Використано методи теоретичного узагальнення та порівняння для розкриття економічного змісту податкових стимулів, а також структурно-функціональний аналіз для визначення каналів впливу окремих податкових інструментів на інвестиційні можливості підприємств. Метод систематизації застосовано для формування пріоритетних напрямів податкового стимулювання технологічної модернізації, повоєнного відновлення, цифровізації та екологізації аграрного виробництва.*

Результати. *Визначено особливості впливу податкових інструментів на інвестиційні можливості аграрних підприємств та пріоритетність прискореної амортизації, інвестиційного податкового кредиту, цільових податкових знижок і стимулювання реінвестування прибутку. Сформовано напрями вдосконалення податкового стимулювання, орієнтовані на технологічну модернізацію, повоєнне відновлення, цифровізацію, енергоефективність та екологізацію аграрного виробництва.*

Перспективи. *Перспективним напрямом є оцінювання результативності окремих податкових інструментів за їх впливом на обсяги капітальних вкладень, оновлення основних засобів та формування власних інвестиційних ресурсів аграрних підприємств. Подальші дослідження доцільно спрямувати на розроблення диференційованих податкових стимулів для повоєнного відновлення, технологічної модернізації, цифровізації та екологізації аграрного виробництва з урахуванням євроінтеграційних пріоритетів України.*

Ключові слова: *оподаткування, інвестиції, аграрні підприємства, податкове стимулювання, капіталовкладення, модернізація, державна підтримка.*

© Миськів Любов, 2026

Вступ.

Інвестиційна діяльність виступає основною передумовою для технічного переоснащення, відновлення виробничих ресурсів і зростання конкурентоспроможності господарств корпоративного сектору аграрної економіки». Її роль стає особливо значущою за обставин обмежених можливостей доступу до довгострокового капіталу, високої вартості позикових коштів, кліматичних загроз і наслідків повномасштабної війни. Сукупність цих обставин формує нагальну потребу в ресурсному забезпеченні відновлення виробничих процесів, удосконаленні логістичної та енергетичної мережі, а також у подальшому технічному переоснащенні агропромислового комплексу. За таких обставин інвестиційні можливості підприємств визначаються не тільки фінансовими показниками їхньої роботи чи доступністю залучення зовнішніх ресурсів було , а й податковим регулюванням. Саме податкові умови істотно впливають на обсяги грошових надходжень, платоспроможність і величину власного капіталу, наявного для довгострокового зростання.

Податкова система позначається на інвестиційній активності через формування фінансових резервів підприємства та забезпечення умов для їх використання на капітальні витрати. Окрім бюджетної функції, податкові механізми здатні заохочувати оновлення матеріально-технічної бази, запровадження енергоощадних та інноваційних рішень, а також технічне переоснащення. Варто наголосити, що податкове заохочення було не обов'язково передбачає суцільне скорочення податкового тягаря, адже вивільнені кошти можуть спрямовуватися не тільки на інвестування, а й на поточні потреби господарств, виконання боргових зобов'язань або підтримання платоспроможності. Таким чином, результативність подібних заходів значною мірою визначається якомога тіснішим взаємозв'язком між податковими пільгами та фактичним нарощуванням інвестиційної діяльності підприємств. Це засвідчує потребу у формуванні механізмів, що узгоджуватимуть фіскальні пріоритети держави з нагальними запитами аграрного сектору щодо відновлення, технічного переоснащення та довготривалого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання впливу державної фінансової політики на діяльність підприємств висвітлено у працях І. Чирака, який розглянув внесок Дж. М. Кейнса у розвиток державного фінансового регулювання [1], та О. Дорошенко і Ю. Ястребова, які дослідили вплив бюджетної й фіскальної політики на ефективність господарювання [2]. К. Проскура зосередила увагу на принципах оподаткування та спроможності податкового адміністрування забезпечувати реалізацію функцій податкової системи [3]. Для оцінювання наслідків податкової політики важливе також урахування суспільних інтересів. Цей аспект представлено у праці А. Дерлиці, присвяченій становленню теорії суспільних фінансів і взаємозв'язку оподаткування та державних витрат [4].

Особливості інвестиційного забезпечення аграрного сектору дослідили такі науковці, як В. Мельник та О. Погріщук. Запропонована ними схема охоплює формування інвестиційних ресурсів, управління їх використанням, захист прав інвесторів, розвиток лізингу та інноваційної інфраструктури [5].

Питання залучення й використання інвестицій безпосередньо сільськогосподарськими підприємствами розглянули С. Мельник, І. Свиноус, І. Фурман, Г. Трофімова та Є. Стариченко, приділивши увагу умовам здійснення інвестиційної діяльності в період трансформаційних змін [6]. Залежність інвестиційних рішень від умов господарювання зумовлює потребу враховувати ризики та можливості їх зменшення.

Зокрема, І. Паска, Ю. Гринчук, І. Артімонова, В. Нянько та Н. Желавська пов'язали результативність управління ризиками з інституційним середовищем, організаційно-аналітичними можливостями підприємств та узгодженістю аграрної політики, відзначивши роль страхування і цифрових інструментів у забезпеченні стійкості [7].

Податкові засоби стимулювання інвестицій дослідили Б. Буркинський, О. Лайко та В. Талпа. За результатами зіставлення міжнародних моделей дослідники запропонували доповнювати податкові преференції організаційною підтримкою та гарантіями реалізації інвестиційних проєктів

[8]. Застосування податкових інструментів на рівні підприємства висвітлено у праці Ю. Остапенко, яка систематизувала способи оптимізації навантаження з ПДВ, зокрема контроль залишку коштів на електронному рахунку, узгодження платежів із закупівлями та планування строків реєстрації податкових накладних [9].

Взаємодію податкових стимулів з іншими формами фінансової підтримки розглянули В. Руденко та Н. Добіжа. Дослідниці систематизували інструменти техніко-технологічного оновлення рослинництва, визначили їх забезпечувальну і стимулюючу функції та наголосили на потребі поєднання податкової, бюджетної, кредитної й інших форм підтримки [10].

Наведені дослідження дають змогу розглядати податкове стимулювання інвестицій у зв'язку з фінансовими можливостями аграрних підприємств та умовами їхньої діяльності. Водночас подальшого опрацювання потребує питання, які податкові стимули відповідають окремим напрямам капіталовкладень за різних режимів оподаткування та якою мірою їх застосування забезпечує додатковий приріст інвестицій.

Визначення цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є поглиблення теоретичних положень і розроблення практичних рекомендацій щодо податкового стимулювання інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств України.

Методологія дослідження.

Методологічною основою дослідження є системний і комплексний підходи до розгляду податкових стимулів, фінансових можливостей та інвестиційних потреб господарств корпоративного сектору аграрної економіки. Теоретичне узагальнення і порівняння використано для уточнення змісту податкового стимулювання та його співвідношення з іншими формами державної підтримки та регулювання їх діяльності. Структурно-функціональний аналіз застосовано для з'ясування того, як окремі інструменти оподаткування впливають на фінансування капіталовкладень, вартість капіталу та терміни окупності проєктів. За допомогою систематизації визначено напрями податкового стимулювання технологічної модернізації, післявоєнного відновлення, цифровізації й екологізації виробництва сільськогосподарської продукції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиційні рішення суб'єкта господарювання залежать від очікуваного доходу, вартості фінансування та ризику втрати вкладених фінансових ресурсів. Податки позначаються на кожній із цих складових, оскільки змінюють дохідність проєкту й обсяг ресурсів, що залишаються у розпорядженні підприємства. Теоретичні передумови розгляду цього зв'язку містяться у дослідженнях Дж. М. Кейнса, який пояснював інвестиційну активність співвідношенням граничної ефективності вкладеного капіталу та відсоткової ставки, а також очікуваннями підприємців [1]. Звідси випливає, що податкові умови слід враховувати вже під час визначення доцільності майбутніх вкладень.

Дослідження державної фінансової політики розширюють розуміння цього впливу. Зміна податкового навантаження позначається на фінансових результатах виробничо-господарської діяльності, доступності капіталу та можливостях самофінансування [2; 3]. Однак сума коштів, збережених завдяки пільзі, сама по собі мало говорить про її інвестиційний результат. Важливо з'ясувати, чи здійснило підприємство додаткові вкладення, чи прискорило заплановане оновлення та які результати отримало. При цьому вигоди суб'єкта господарської діяльності потрібно співвідносити з недоотриманими доходами бюджету. Такий розгляд відповідає підходу А. Дерлиці до дослідження природи податків у взаємозв'язку з державними видатками та інтересами учасників фінансових відносин [4].

Для господарств корпоративного сектору аграрної економіки ці питання мають особливе значення через постійну потребу у відновленні матеріально-технічної бази. В. Мельник та О. Погріщук розглядають інвестиційне забезпечення аграрного сектору через формування ресурсів і створення умов для їх залучення та використання [5]. Дослідження інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств також охоплюють технологічне переоснащення, цифровізацію

та інші напрями розвитку виробничої діяльності [6]. Фінансування таких змін потребує не лише наявності власних фінансових ресурсів, а й достатньої впевненості в тому, що вкладення окупляться.

Досягти цієї впевненості в сільському господарстві складно. Витрати на виробництво часто здійснюються не співпадають в часі з отриманням виручки, надходження коштів мають сезонний характер, а результати залежать від погоди, біологічних процесів і ринкової кон'юнктури [7]. Війна додала ризики фізичної втрати майна, замінування земельних угідь, порушення перевезень та нестабільного енергопостачання. За таких обставин навіть необхідне оновлення може відкладатися, оскільки першочерговим стає фінансування поточної операційної діяльності. Обмежені можливості довгострокового кредитування посилюють залежність капіталовкладень від власних фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, обсяг яких безпосередньо пов'язаний з умовами справляння податків.

Проте зниження податкових платежів не означає автоматичного зростання обсягів інвестиційних ресурсів. Додаткові кошти можуть на вирішення поточних проблем, пов'язаних із здійсненням виробничо-господарської діяльності. Для господарства це необхідні витрати, особливо в умовах війни, але їх не можна прирівнювати до капітальних вкладень. Тому податковий захід, спрямований саме на інвестиції, повинен містити чіткі умови щодо витрат, які дають право на відповідну перевагу.

Податкове стимулювання інвестиційної діяльності господарств корпоративного сектору аграрної економіки пропонуємо розглядати як сукупність податкових інструментів, що підвищують зацікавленість у капіталовкладеннях шляхом надання переваг за умови здійснення визначених інвестиційних витрат. Зокрема, щодо інвестування на відновлення виробничих об'єктів, придбання техніки, модернізації обладнання та впровадження технологій. Умови одержання такої підтримки мають дозволяти перевірити як сам факт вкладення коштів, так і відповідність витрат заявленому призначенню.

Саме зв'язок податкової переваги з конкретними капітальними інвестиціями відрізняє інвестиційне стимулювання від загального послаблення податкового навантаження. В останньому випадку підприємство самостійно визначає, на що спрямувати вивільнені грошові кошти. Податкове субсидування характеризує надання підтримки через податкову систему замість прямого бюджетного фінансування і може передбачати інвестиційні умови. Тому ці поняття частково перетинаються, хоча характеризують різні сторони державного впливу. Їх зміст, умови застосування та зв'язок з інвестиційною діяльністю аграрних підприємств наведено в табл. 1.

Таблиця 1. Місце податкового стимулювання в системі підтримки інвестиційної діяльності аграрних підприємств

Форма впливу	Умова отримання	Спрямування ресурсів	Інвестиційний ефект
Податкова підтримка	Статус платника	Не визначається	Опосередкований
Податкове стимулювання	Здійснення інвестицій	Цільове	Безпосередній
Бюджетна підтримка	Виконання умов програми	Цільове	Безпосередній
Кредитна підтримка	Реалізація проєкту	Цільове	Безпосередній

Джерело: систематизовано автором.

Наведене розмежування дозволяє зрозуміти, як кожен податок впливає на можливості господарств корпоративного сектору аграрної економіки отримувати інвестиції. Особливу роль відіграє оподаткування прибутку, тому що чистий фінансовий результат є одним із головних джерел для капітальних вкладень. З точки зору стимулювання інвестицій важливо враховувати, куди спрямовується прибуток, бо його реінвестування у виробництво сільськогосподарської продукції допомагає розвивати підприємство та нарощувати ресурсний потенціал. Одночасно, податкові

переваги для реінвестованого прибутку повинні бути спеціалізовані, обмежені по терміну та пов'язані з фактичними капітальними інвестиціями, що зменшує ризик їх використання для податкової оптимізації.

Однак, тільки наявність власних грошових коштів не дозволяє реалізувати великі інвестиційні проєкти, оскільки важливою умовою є поточна здатність сільськогосподарського підприємства покривати свої витрати. У цьому випадку великий вплив має ПДВ: придбання техніки, обладнання і виконання будівельних робіт супроводжується величезними витратами на цей податок, а різниця між сплатою ПДВ і його заслуговуванням у податковому кредиті може обмежувати грошові кошти [9].Особливо це відчувається на початкових етапах інвестиційного проєкту, коли переважна більшість витрат вже здійснені, а прибуток від використання створених активів з'являється пізніше.

Якщо вплив ПДВ на інвестиційну активність відбувається головним чином через ліквідність та рух грошових коштів, то єдиний податок четвертої групи встановлює загальні умови оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу. Його залежність від площі та нормативної грошової оцінки сільськогосподарських угідь забезпечує більшу прогнозованість податкових платежів, але не створює безпосереднього зв'язку між податковою вигодою та здійсненням капітальних вкладень. Подібний опосередкований підхід має мінімальне податкове зобов'язання, головною метою якого є забезпечення мінімального рівня податкового навантаження щодо сільськогосподарських земель.

Різний вплив окремих податків потребує їх системного врахування під час створення та використання інструментів, які сприяють інвестуванню. Податок на прибуток та амортизація можуть прямо впливати на реінвестування та оновлення основних засобів, тоді як ПДВ, єдиний податок четвертої групи та мінімальне податкове зобов'язання діють головним чином через ліквідність, загальний податковий збір та рівень доступних фінансових ресурсів.

У таблиці 2 наведено систематизацію податкових інструментів та способів їх впливу на інвестиційну діяльність аграрних підприємств.

Таблиця 2. Податкові інструменти впливу на інвестиційну діяльність сільськогосподарських підприємств

Інструмент	Канал впливу	Інвестиційний результат	Вплив
Податок на прибуток	Чистий прибуток	Реінвестування	Прямий
Прискорена амортизація	Грошовий потік	Оновлення активів	Прямий
Податковий кредит	Відстрочення платежу	Фінансування інвестицій	Прямий
ПДВ	Ліквідність	Доступність ресурсів	Опосередкований
ЄП IV групи	Передбачуваність	Фінансове планування	Опосередкований
МПЗ	Податкове навантаження	Вільний грошовий потік	Опосередкований

Джерело: систематизовано автором.

Наведене групування дозволяє визначити податкові інструменти, що безпосередньо стосуються активації процесу капіталовкладень. Одним із таких інструментів є інвестиційний податковий кредит, основна ідея якого полягає в тому, щоб затримати сплату податків, при умові, що вивільнені фінансові ресурси використовуються для визначених інвестиційних завдань. Застосування такого інструменту для сільськогосподарських підприємств може бути корисним лише при реалізації інвестиційних проєктів із досить тривалим терміном окупності. А саме це стосується модернізації тваринницьких комплексів, створення переробних потужностей, систем зрошення, сховищ та енергетичної інфраструктури. Використання цього інструменту потребує чіткого визначення інвестиційних цілей та контролю за використанням отриманої податкової переваги.

Поряд з прикінцевим відстроченням податкових зобов'язань стимулюючий ефект може забезпечувати безпосередній зв'язок податкової вигоди з обсягом здійснених інвестицій. Такий підхід реалізується за допомогою інвестиційної податкової знижки, яка зв'язує розмір стимулу з реальними капітальними вкладеннями. До кваліфікованих інвестицій слід відносити енергоефективне обладнання, техніку для точного землеробства, системи зрошення, потужності для переробки й зберігання продукції, цифрові системи управління, а також обладнання для відновлюваної енергетики. Така визначена спрямованість послаблює зв'язок між податковою вигодою та технологічною модернізацією аграрного виробництва.

Проте наявність податкового сприяння сама по собі не забезпечує його ефективного виконання, оскільки інвестиційні рішення залежать не тільки від податкових можливостей, а й від умов застосування конкретних інструментів. Суб'єкт підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу має заздалегідь перевірити, чи відповідає проєкт встановленим критеріям, визначити потенційну величину податкової вигоди та термін її дії. Нинішня надмірно складна система управління податками збільшує витрати на отримання пільги, а часті зміни правил їх справляння призводять до зростання ризиків для регулювання. Тому простота, стабільність та передбачуваність податкового середовища є ключовими умовами для стимулювання довгострокових капітальних інвестицій.

Передбачуваність податкових умов має особливу важливість у контексті відновлення аграрного сектору після війни. Для сільськогосподарських підприємств, виробничі активи яких пошкоджені чи знищені через воєнні дії, варто використовувати тимчасові цільові стимули. Вони допоможуть придбати основні засоби, відновити виробничі об'єкти та повернути сільськогосподарські угіддя до господарського використання. Такі інструменти мають зменшити початкові фінансові витрати, прискорити відновлення виробничих основних засобів та довгострокових біологічних активів як в рослинництві так і тваринництві, залишаючись при цьому чіткими, зосередженими на конкретних цілях і обмеженими у часі.

Відновлювати виробничі можливості краще здійснювати разом зі змінами структури та технологій, відповідно до умов євроінтеграції. У цьому випадку цінним буде стимулювати податком інвестиції в енергоефективність, зменшення викидів вуглецю, використання відновлювальної енергії, переробку відходів, збереження ресурсів та зміну способу виробництва для зміни клімату. Оскільки деякі результати таких проектів мають загальний вплив і не відображаються повністю у прибутку окремого підприємства, цільове податкове стимулювання може допомогти поєднати виробничу, науково-технічну та екологічну ефективність.

Розширення застосування податкових інструментів має враховувати різну фінансову та організаційну готовність господарств корпоративного сектору аграрної економіки [10].Великі підприємства, головним чином холдингового типу мають більші можливості для створення та реалізації інвестиційних проектів і виконання вимог, відповідно до чинного законодавства. В той час і як малим і середнім сільськогосподарським підприємствам можуть заважати складні процедури, що обмежує доступ до податкових переваг.

Спрощення доступу до податкових стимулів не вирішує проблеми недостатньої суми початкового інвестиційного капіталу. Якщо сільськогосподарське підприємство не має достатньо коштів для придбання активу, то майбутня податкова перевага не зможе подолати фінансовий бар'єр. Тому податкові інструменти краще поєднувати з кредитною, гарантійною та грантовою підтримкою: на етапі формування капіталу важливо мати доступні джерела фінансування та гарантії, під час реалізації інвестицій – податкові знижки та прискорену амортизацію, а після введення активів в експлуатацію – стабільність та передбачуваність податкових умов.

Комбінація різних видів підтримки збільшує вимоги до оцінки їх ефективності. Для визначення ефективності податкової системи потрібно враховувати не лише суму грошових коштів, які залишаються у підприємства, а й кількість додаткових інвестицій, які створюють виробничу потужність, працівників, додану вартість та майбутні податки. Особливу важливість має принцип додатковості: податкова перевага є правомірною, коли вона дійсно впливає на рішення

підприємства щодо здійснення інвестицій, їх обсягу або термінів.

Орієнтація на реальні результати інвестування допомагає визначити, чим слід займатися наступним кроком для покращення системи податкових стимулів для сільськогосподарських підприємств. Вони мають поєднувати зростання капіталу суб'єкта господарювання з технічним вдосконаленням, відновленням після війни, екологічною чистотою та інноваційними змінами виробництва. Вибір конкретних інструментів має враховувати фінансові можливості різних категорій господарств корпоративного сектору аграрної економіки та їх доступ до інших форм державної підтримки. Відповідні пріоритети подано в таблиці 3.

Таблиця 3. Пріоритети податкового стимулювання інвестиційної діяльності аграрних підприємств

Напрям	Інструмент	Інвестиційна мета	Очікуваний ефект
Реінвестування	Податкова перевага	Капіталізація прибутку	Власні інвестиції
Модернізація	Прискорена амортизація	Оновлення техніки	Технологічне оновлення
Відновлення	Тимчасові стимули	Відбудова активів	Відновлення виробництва
Екологізація	Податкова знижка	Зелені технології	Ресурсо ефективність
Інновації	Податковий кредит	Цифровізація	Продуктивність

Джерело: розроблено автором

Окреслені пріоритети визначають потребу переходу від загальних галузевих податкових пільг до адресного заохочення конкретних видів капіталовкладень. Можливість отримання податкової пільги варто пов'язувати передусім із економічною сутністю інвестиції та її роллю у відновленні, оновленні й посиленні стійкості виробничого потенціалу суб'єкта господарювання. Вагомим напрямом реалізації такого підходу виступає заохочення вкладення прибутку в розвиток підприємства, що сприятиме збільшенню власного капіталу та скороченню його залежності від запозичень та спрямуванню відповідних фінансових ресурсів на формування або придбання інвестиційних активів. Збільшення обсягу власного капіталу, зі свого боку, розширює можливості господарств корпоративного сектору аграрної економіки щодо технологічного переоснащення виробництва.

У цьому аспекті доцільно використовувати прискорену амортизацію стосовно техніки й устаткування, яким властиве швидке моральне зношення, що дасть змогу певною мірою скоротити фінансовий тягар на початкових стадіях інвестиційного циклу. Особливої ваги цей підхід набуває в період післявоєнної відбудови, коли податкові заходи підтримки можуть спрямовуватися не тільки на відновлення зруйнованих виробничих об'єктів, але й на їх технологічне переоснащення через закупівлю енергоощадного, цифрового та екологічно безпечного устаткування.

Спрямування відновлювальних капіталовкладень на досягнення сучасного технологічного рівня закономірно розширює межі податкової підтримки завдяки екологічним та інноваційним орієнтирам. Податкові пільги доцільно поширювати на капітальні інвестиції у відновлювані джерела енергії, біогазові комплекси, ресурсоефективні технології, ощадливе використання води, точне землеробство, автоматизовані процеси, роботизовані системи та цифрові засоби управління. Разом із тим перелік капітальних вкладень, що відповідають установленим вимогам, слід регулярно оновлювати, а термін дії стимулів обмежувати, адже технології, які потребують підтримки на початкових стадіях упровадження, згодом можуть перетворитися на звичайну практику аграрного виробництва.

Збільшення переліку пріоритетних капіталовкладень вимагає створення справедливого й адміністративно зручного порядку одержання податкових пільг, що гарантується відповідними нормативно-правовими актами. Інвестиції, однакові за економічною сутністю, повинні передбачати порівнювані умови отримання стимулів незалежно від організаційно-правового статусу підприємства, а цифровізація податкового адміністрування - забезпечувати автоматичну перевірку

відповідного права на підставі даних, які відображені податкових, бухгалтерських реєстрах. Це сприятиме зниженню адміністративних витрат і розширенню можливостей користування податковими механізмами, зокрема для малих і середніх сільськогосподарських підприємств.

Покращення доступу до податкових стимулів водночас повинно супроводжуватися посиленням нагляду за наслідками їх використання. Податкову пільгу варто трактувати як інструмент державної політики, ефективність якого оцінюється за збільшенням капіталовкладень, модернізацією основних засобів, будівництвом виробничих і переробних об'єктів, упровадженням ресурсоефективних технологій та зміцненням власного капіталу сільськогосподарських підприємств. Водночас необхідно аналізувати розподіл державної підтримки між різними групами сільськогосподарських товаровиробників, що дасть змогу уникати її надмірного зосередження у великих господарствах корпоративного сектору аграрної економіки, головним чином холдингового типу за відсутності відповідного приросту інвестицій.

Зосередження оцінювання на реальних результатах інвестування формує підґрунтя для узгодження економічних інтересів держави, органів місцевого самоврядування й сільськогосподарських підприємств. Для суб'єкта господарювання податковий стимул послаблює фінансовий тиск і поліпшує умови здійснення інвестицій, тоді як для держави його ефективність повинна відображатися у збільшенні виробничих можливостей, прирості доданої вартості та розширенні податкової бази в наступні періоди. Кожен інструмент має передбачати чітко визначену інвестиційну ціль, період застосування, умови доступу та критерії оцінювання результатів, що сприятиме переходу від загальної податкової підтримки суб'єктів підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу до адресного заохочення її післявоєнного відновлення, технологічного й структурного переоснащення.

Висновки і перспективи.

Податкове заохочення інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств варто трактувати як цільовий елемент державної інвестиційної стратегії, що передбачає прямий взаємозв'язок між податковою пільгою та реальним здійсненням капіталовкладень. Такий підхід дає змогу відокремити інвестиційні механізми державної підтримки від загального скорочення податкового тягаря й спрямувати їх на активізацію довгострокових інвестиційних процесів.

Адресний характер податкового заохочення вимагає врахування різного впливу окремих податків на інвестиційні можливості господарств корпоративного сектору аграрної економіки. Податок на прибуток та амортизаційні механізми безпосередньо впливають на формування внутрішніх джерел інвестування, тоді як ПДВ, єдиний податок четвертої групи та мінімальне податкове зобов'язання діють переважно через рівень ліквідності й сукупний податковий тягар. Враховуючи це, основними засобами підтримки мають стати прискорена амортизація, інвестиційний податковий кредит, адресні податкові знижки та заохочення вкладення прибутку в розвиток сільськогосподарського підприємства, спрямовані на технологічне переоснащення, післявоєнну відбудову, цифровізацію, енергоощадність та екологізацію виробничих процесів.

Визначення відповідних механізмів водночас слід доповнювати аналізом реальних наслідків їх використання. Ефективність податкових заходів державної підтримки доцільно оцінювати за приростом капіталовкладень, модернізацією виробничого потенціалу та структурними перетвореннями, а їх застосування має спиратися на засади цільового характеру, додатковості, обмеженого терміну дії, передбачуваності й адміністративної простоти. Реалізація цих засад формує умови для узгодження податкового заохочення із завданнями післявоєнного відновлення та європейської інтеграції України, передбачаючи поступовий відхід від галузевих пільг на користь підтримки конкретних інвестицій, орієнтованих на технологічне оновлення, збільшення доданої вартості, ефективне використання ресурсів і зміцнення стійкості аграрного виробництва.

Перспективним вектором є аналіз ефективності окремих податкових механізмів з огляду на їхній вплив на обсяги капіталовкладень, модернізацію основних засобів і накопичення власних інвестиційних ресурсів аграрних господарств. В подальшому наукові дослідження доцільно

зосередити на створенні диференційованих податкових заходів підтримки післявоєнного відновлення, технологічного переоснащення, цифровізації та екологізації сільськогосподарського виробництва з урахуванням євроінтеграційних орієнтирів України.

Список використаних джерел

1. Чирак І. Науковий внесок Кейнса у розвиток теорії державного, фінансового та грошово-кредитного регулювання. *Світ фінансів*. 2022. № 2 (71). С. 81–92. DOI:10.35774/sf2022.02.081
2. Дорошенко О. О., Ястребов Ю. Ю. Визначення впливу бюджетної та фіскальної політики держави на ефективність фінансово-господарської діяльності підприємств. *Агросвіт.* 2015. № 21. С. 59–61.
3. Проскура К. П. Економічна ефективність та оподаткування: специфіка взаємозв'язку. *Агроінком*. 2012. № 10–12. С. 61–66.
4. Дерлиця А. Дивергенція фінансової науки у контексті генезису теорії суспільних фінансів. Світ фінансів. 2020. № 1 (62). С. 33–48.
5. Мельник В., Погріщук О. Інвестиційне забезпечення аграрного сектору: розширення можливостей для України. *Вісник економіки*. 2018. № 3. С. 23–34.
6. Мельник С. І., Свиноус І. В., Фурман І. В., Трофімова Г. В., Стариченко Є. М. Інвестиційна діяльність сільськогосподарських підприємств в умовах трансформаційних процесів. *Економіка та держава*. 2021. № 11. С. 14–19. DOI:: 10.32702/2306-6806.2021.11.14
7. Paska I., Hrynchuk Y., Artimonova I., Nianko V., Zhelavska N. Інституційні детермінанти формування ризик-орієнтованої системи управління виробничо-господарською діяльністю сільськогосподарських підприємств. *Економічний аналіз.* 2025. Т. 35, № 3. С. 680–689. DOI:10.35774/econa2025.03.680
8. Burkinskyi B., Laiko O., Talpa V. Податкові інструменти стимулювання інвестиційного розвитку: світовий досвід та національні реалії. *Економічні інновації*. 2018. Т. 20, № 1 (66). С. 32–43.
9. Ostapenko Y. P. Управління навантаженням з податку на додану вартість в діяльності суб'єктів господарювання. *Облік і фінанси*. 2021. № 1 (91). С. 70.
10. Руденко В. В., Добіжа Н. В. Фінансові інструменти стимулювання інвестицій та інновацій у техніко-технологічному забезпеченні рослинництва. *Актуальні питання економічних наук*. 2026. № 22. DOI: 10.5281/zenodo.19709344.

Статтю отримано: 18.07.2026 / Рецензування 03.09.2026 / Прийнято до друку: 30.10.2026

Liubov Myskiv
PhD in Economics, Associate Professor, Accounting and Taxation Department
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine
E-mail: liubov.myskiv@nubip.edu.ua
ORCID: 0000-0002-4818-5468

TAX INCENTIVES FOR THE INVESTMENT ACTIVITY OF UKRAINIAN AGRICULTURAL ENTERPRISES

Abstract

Introduction. *The research aimed to deepen theoretical foundations and develop practical approaches to improving tax incentives for the investment activity of agricultural enterprises in Ukraine.*

Investment activity is a crucial prerequisite for restoring production capacity, achieving technological modernization, and enhancing the competitiveness of agricultural enterprises—especially in light of the significant losses caused by the full-scale war. Under these conditions, tax incentives take on great importance; through targeted tax instruments, they can expand internal financing sources and direct resources toward recovery, technological renewal, and the long-term development of agricultural production.

Methods. *The methodological framework of the study is based on systemic and comprehensive approaches to analyzing tax incentives for the investment activity of agricultural companies. Theoretical generalization and comparison were employed to clarify the economic essence of tax incentives, while structural-functional analysis was used to identify the channels through which specific tax instruments influence the investment capabilities of enterprises. A systematization*

method was applied to define priority areas for tax incentives, focusing on technological modernization, post-war recovery, digitalization, and the greening of agricultural production.

Results. *The specific ways in which tax instruments influence the investment capacity of agricultural enterprises have been identified, along with the relative priority of mechanisms such as accelerated depreciation, investment tax credits, targeted tax deductions, and incentives for the reinvestment of profits. Approaches for enhancing tax-based incentives have been developed, focusing on technological modernization, post-war recovery, digitalization, energy efficiency, and the "greening" of agricultural production.*

Discussion. *A promising area for further study involves evaluating the effectiveness of specific tax instruments based on their impact on capital investment volumes, the renewal of fixed assets, and the generation of internal investment resources within agricultural enterprises. Future research should focus on developing differentiated tax incentives tailored to post-war recovery, technological modernization, digitalization, and the ecological transformation of agricultural production, while taking into account Ukraine's European integration priorities.*

Keywords: *taxation, investments, agricultural enterprises, tax incentives, capital investment, modernization, state support.*

References

1. Chyrak, I. (2022). Naukovyi vnesok Keinsa u rozvytok teorii derzhavnoho, finansovoho ta hroshovo-kredytnoho rehuliuvannia [The scientific contribution of keynes in the development of the theory of public, financial and monetary regulation]. *Svit finansiv [World of Finance], 2 (71),* 81–92. DOI:10.35774/sf2022.02.081 [in Ukrainian]

2. Doroshenko, O. O., & Yastrebov, Yu. (2015). Vyznachennia vplyvu biudzhetnoi ta fiskalnoi polityky derzhavy na efektyvnist finansovo-hospodarskoi diialnosti pidpryiemstv [Determination of influence of the budgetary and fiscal policy of the state on efficiency of financial and economic activity of the enterprises]. *Ahrosvit [Agrosvit], 21,* 59–61 [in Ukrainian]

3. Proskura, K. P. (2012). Ekonomichna efektyvnist ta opodatkuvannia: spetsyfika vzaiemozviazku [Economic efficiency and taxation: the specifics of their relationship]. *Ahroinkom, 10–12,* 61–65. [in Ukrainian].

4. Derlytsia, A. (2020). Dyverhentsiia finansovoi nauky u konteksti henezysu teorii suspilnykh finansiv [Divergence of financial science in the context of the genesis of public finance theory]. *Svit finansiv [World of Finance], 1 (62),* 33–48. DOI: 10.35774/sf2020.01.033. [in Ukrainian].

5. Melnyk, V., & Pohrishchuk, O. (2018). Investytsiine zabezpechennia ahrarnoho sektoru: rozshyrennia mozhlyvostei dlia Ukrainy [Investment support for the agricultural sector: creating opportunities in Ukraine]. *Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu [Herald of Ternopil National Economic University], 3,* 23–34. DOI: 10.35774/visnyk2018.03.023. [in Ukrainian].

6. Melnyk S. I., Svynous I. V., Furman I. V., Trofimova H. V., & Starychenko Ye. M. (2021). Investytsiina diialnist silskohospodarskykh pidpryiemstv v umovakh transformatsiinykh protsesiv. *Ekonomika ta derzhava, 11*, 14–19. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.11.14. [in Ukrainian]

7. Paska, I., Hrynchuk, Y., Artimonova, I., Nianko, V., & Zhelavska, N. (2025). Instytutsiini determinanty formuvannia ryzyk-oriientovanoi systemy upravlinnia vyrobnycho-hospodarskoiu diialnistiu silskohospodarskykh pidpryiemstv [Institutional determinants of forming a risk-oriented management system for the production and economic activity of agricultural enterprises]. *Ekonomichnyi analiz [Economic Analysis], 35 (3),* 680–689. DOI: 10.35774/econa2025.03.680. [in Ukrainian].

8. Burkynskyi, B. V., Laiko, O. I., & Talpa, V. P. (2018). Podatkovi instrumenty stymuliuvannia investytsiinoho rozvytku: svitovyi dosvid ta natsionalni realii [Tax instruments of investment development stimulation: international experience and national realities]. *Ekonomichni innovatsii [Economic Innovations], 20 (1 (66)),* 32–43. DOI: 10.31520/ei.2018.20.1(66).32-43. [in Ukrainian].

9. Ostapenko, Yu. P. (2021). Upravlinnia navantazhenniam z podatku na dodanu vartist v diialnosti subiektiv hospodariuvannia [Management of tax burden on value-added tax at the enterprise level]. *Oblik i finansy [Accounting and Finance], 1 (91),* 70–75. DOI: 10.33146/2307-9878-2021-1(91)-70-75. [in Ukrainian].

10. Rudenko, V. V., & Dobizha, N. V. (2026). Finansovi instrumenty stymuliuvannia investytsii ta innovatsii u tekhniko-tekhnolohichnomu zabezpechenni roslynnytstva [Financial instruments for stimulating investment and innovation in the technical and technological provision of crop production]. *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk [Current Issues of Economic Sciences], 22*. DOI: 10.5281/zenodo.19709344. [in Ukrainian].

Received: 07.18.2026 / Review 09.03.2026 / Accepted 10.30.2026